

Rozdział I. Czynność doręczenia

1. Uwagi wstępne

W ramach prowadzonego postępowania powstaje konieczność poinformowania stron o terminie posiedzenia, na którym dokonywane mają być czynności procesowe bądź o czynnościach podjętych przez sąd poza terminem posiedzenia jawnego, poza oczywiście powiadomieniem strony o złożeniu pisma dotyczącego wszczęcia odpowiedniego postępowania. Kodeks postępowania cywilnego nakłada więc na sąd obowiązek doręczenia poszczególnych pism. Obowiązek taki odnosi się także do określonych pełnomocników stron w zakresie doręczenia pism procesowych. Z doręczeniem pisma związany jest często początek biegu terminu do dokonania czynności procesowej. Rozdział 2 Tytułu VI Księgi pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego poświęcony jest w całości czynności doręczenia. W związku z tym należałoby w pierwszej kolejności stwierdzić, jaką czynnością jest doręczenie. Wskazany rozdział 2 zawarto w dziale obejmującym przepisy ogólne o czynnościach procesowych. W tej części pracy przytoczone zostaną wobec tego wybrane poglądy doktryny odnośnie pojęcia czynności procesowych, aby możliwe było odpowiednie zakwalifikowanie czynności doręczenia jako zdarzenia mającego miejsce w toku postępowania. Po czym nastąpi przedstawienie poglądów dotyczących wadliwości czynności procesowych, a na końcu tych rozważań będzie miała miejsce ogólna ocena wadliwości czynności doręczenia i jej skutków dla toczącego się postępowania. W związku jednak z tym, że wadliwość czynności doręczenia odnosi się przede wszystkim do sposobu doręczenia, niewłaściwe byłoby przytaczanie wszystkich ewentualnych nieprawidłowości w zakresie każdego z poszczególnych sposobów doręczenia i ich następstw dla toku sprawy już w tym miejscu. Ocena wadliwości związanych z konkretnym sposobem doręczenia nastąpi wobec tego także w części pracy omawiającej poszczególne sposoby doręczenia pisma sądowego, a także w rozdziale o dokumencie potwierdzenia odbioru z uwagi na to, że również odnośnie takiego dokumentu mogą występować nieprawidłowości. Konieczne jest ponadto zaznaczenie, że uwagi zawarte w tym rozdziale (podobnie jak w przypadku pozostałych rozdziałów) odnoszą się przede wszystkim do doręczenia dokonywanego przez sąd. Doręczenie przez inne podmioty zostanie zebrane w całości w odrębnym rozdziale.

2. Zagadnienia ogólne

Procedura polska przywiązuje do prawidłowości doręczeń bardzo duże znaczenie, wychodząc w tym wypadku ze słusznego założenia, że warunkuje ono zachowanie praworządności całego procesu, w tym poprzez zapewnienie obu stronom równości ich praw¹.

Doręczenie pism w toku prowadzonego postępowania sądowego ma przede wszystkim zapewnić stronom możliwość brania w nim udziału. Zasadą postępowania rozpoznawczego (procesu) jest bowiem jawne rozpoznawanie spraw przez sąd (art. 9 § 1 KPC) na wyznaczonym w tym celu posiedzeniu (posiedzenie niejawne jest wyjątkiem określonym przez przepis szczególnie – art. 148 § 1 KPC). O posiedzeniach jawnych obowiązany jest sąd zawiadomić strony i osoby zainteresowane przez wezwanie lub ogłoszenie podczas posiedzenia (art. 149 § 2 KPC). Wezwanie takie jest konieczne w przypadku pierwszego posiedzenia. Stronie nieobecnej na takim posiedzeniu sąd musi natomiast doręczyć wezwanie na następne posiedzenie. Poprzez doręczenie wezwania strona uzyskuje więc wiadomość o terminie posiedzenia, na którym może podejmować dalsze czynności procesowe, w tym przede wszystkim na rozprawie, gdzie zgłasza swoje żądania i wnioski, przedstawia twierdzenia i dowody na ich poparcie (art. 210 § 1 KPC). Umożliwienie stronie uczestnictwa w postępowaniu sądowym pozwala tym samym na realizację zasady jawności postępowania, co stanowi nie tylko jedną z podstawowych zasad procesu cywilnego², ale służy również zagwarantowaniu uprawnień przewidzianych Konstytucją Rzeczypospolitej³, skoro każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 Konstytucji)⁴.

Obowiązek doręczenia nie sprowadza się jednak tylko do zawiadomienia strony o posiedzeniu jawnym⁵. Sąd obowiązany jest również do doręczania odpisów orzeczeń (np. art. 343, art. 357 § 1 i 2, art. 387 § 3 zd. 3, art. 491 § 3,

¹ Post. SN z 9.3.2000 r., II CKN 39/00, OSNC 2000, Nr 9, poz. 166.

² W nauce dodaje się, że przy ocenie znaczenia prawidłowego dokonania czynności doręczenia należy nawiązać do naczelných zasad procesu cywilnego: kontradyktoryjności, równości stron, jawności postępowania – zob. *T. Żyźnowski*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego Komentarz*, pod red. *H. Doleckiego, T. Wiśniewskiego*, t. I, art. 1–366, Warszawa 2013, s. 481.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁴ Tak np. SN w wyr. z 26.9.1997 r., II CKU 82/97, Prok. i Pr. 1998, Nr 2, poz. 36. W przedmiocie oceny doręczenia zastępczego odnośnie do zachowania wartości konstytucyjnych zob. *P. Grzegorzczuk*, *Doręczenie zastępcze w postępowaniu cywilnym*, [w:] *Prawo wobec wyzwań współczesności. Materiały z sesji naukowej* (Poznań 19–21.5.2003 r.), pod red. *P. Wilińskiego*, Poznań 2004, s. 160.

⁵ Sąd może również wezwać strony i inne osoby na posiedzenie niejawne (art. 152 KPC).

art. 502 § 2 KPC)⁶, zarządzeń (art. 362 KPC), pism (np. art. 206 § 1, art. 371, art. 395 § 1, art. 398⁷ § 1, art. 398⁸ § 2 KPC). Nawet zresztą samo prawidłowe wszczęcie procesu jest uzależnione często od wezwania strony do uzupełnienia braków formalnych pozwu, a co wiąże się z koniecznością doręczenia zarządzenia (art. 130 § 1 w zw. z art. 187 § 1 KPC).

Doręczenie ma wobec tego nader istotne znaczenie dla prawidłowego prowadzenia postępowania cywilnego. Można tutaj tylko przytoczyć pogląd, że doręczenie, mając za zadanie notyfikowanie przebiegu i wyniku procesu, zmierza do tego, by treść poszczególnych czynności procesowych mogła dotrzeć do wiadomości stron czy też innych osób⁷. Wyrazem tego jest chociażby liczba przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie dokonywania doręczeń. Poświęcono zagadnieniu doręczania pism, jak to zaznaczono we wstępie, cały rozdział 2 tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego, tj. art. 131–147, pomijając w tym momencie dalsze przepisy o doręczeniu w pozostałej części księgi pierwszej czy drugiej. Aczkolwiek „nie zawsze przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulujące tę materię są odpowiednio doceniane, zaś do ich interpretacji i należytego stosowania nie przykłada się należytej staranności”⁸.

Przed wszystkim należy wskazać, iż wymienione przepisy Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzają w zakresie doręczeń zasadę oficjalności – dokonywania ich z urzędu⁹. Jak stanowi art. 131 § 1 KPC, to sąd dokonuje doręczeń¹⁰. Sąd podejmuje z urzędu wszelkie czynności w przedmiocie doręczenia pism, odpowiednie ze względu na stan postępowania, a mające zapewnić jego

⁶ Z wyjątkiem sytuacji określonej treścią art. 517 czy art. 505⁸ § 2 KPC.

⁷ M. Waliński, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947, s. 358.

⁸ G. Julke, *Doręczenie w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2004, Nr 5–6, s. 35.

⁹ Rozwiązania w tym przedmiocie zostały przejęte z Kodeksu postępowania cywilnego z 29.11.1930 r. (Dz.U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934). System oficjalności doręczeń KPC z 1930 r. przejął natomiast z procedury obowiązującej na terenie zaboru rosyjskiego i austriackiego. W przeciwieństwie do zasady autonomiczności doręczeń obowiązującej na terenie ziem zachodnich z odchyleniami na rzecz systemu oficjalnego – zob. F. Jaglarz, *Doręczenie pism między adwokatami*, PPC 1937, Nr 18–19, s. 577.

¹⁰ W. Siedlecki, [w:] W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2003, s. 164; Z. Resich, [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 1987, s. 298; K. Weitz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze*, pod red. T. Ercińskiego, t. I, Warszawa 2012, s. 603. T. Radkiewicz, *Glosa do post. SN z 29.8.2000 r.*, I CKN 695/00, R. Pr. 2001, Nr 5, s. 116. M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego, t. I, Komentarz do art. 1–505¹⁴*, Warszawa 2007, s. 276; J. Bodio, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Objasnienia dla studentów, t. I (art. 1–505¹⁴)*, pod red. A. Jakubeckiego, Kraków 2004, s. 196; post. SN z 2.8.2007 r., V CSK155/07, Legalis.

właściwy przebieg¹¹. Przy czym bez względu na to, iż niekiedy podjęcie tych czynności jest następstwem wniosku strony o doręczenie oznaczonego pisma (art. 357 § 1, art. 587 § 3 zd. 1 KPC).

Zasada ta jest przeciwieństwem zasady inicjatywy procesowej uczestników postępowania, przy której o toku tego postępowania decydują jego uczestnicy przez to, iż od ich wniosków zależy podejmowanie kolejnych czynności postępowania przez organy procesowe¹². W tym wypadku polegałoby to na pozostawieniu stronom starań o doręczenie pism w ramach prowadzonego postępowania. Prowadziłoby albo do sytuacji, w której samym stronom pozostawia się obowiązek doręczenia pism względem siebie oraz – jak się wydaje – obowiązek odbierania pism pochodzących od sądu, albo do sytuacji ich doręczania przez określony podmiot działające przy sądzie. Przy czym wyłącznie na skutek inicjatywy strony. Niezależnie od przyjętego rozwiązania dalsze czynności sądu uzależnione byłyby do faktu doręczenia takiego pisma. Prawodawca – normując uprawnienia sądu w zakresie doręczeń – uznał jednak, iż zasada dyspozytywności nie jest wystarczająca dla zapewnienia społecznej funkcji postępowania, jak również nie zabezpiecza potrzeb praktyki w zakresie pewności, szybkości postępowania¹³. Nie stanowi to jednak przeszkody we wprowadzeniu odstępstwa od zasady oficjalności przy potrzebie doręczenia oznaczonych pism. Odstępstwem takim było doręczenie pomiędzy stronami pism procesowych w ramach odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych (art. 479⁹ § 1 KPC), a od dnia 19.4.2010 r. doręczenie bezpośrednio pomiędzy oznaczonymi pełnomocnikami we wszystkich już postępowaniach.

Trzeba jednak podkreślić, że nie jest to pełne odstępstwo od zasady oficjalności doręczeń. Doręczenia te dotyczą bowiem jedynie pism procesowych z załącznikami, czyli pism pochodzących od stron a kierowanych do sądu¹⁴ – i to nie wszystkich, bo mają to być pisma powstające w toku postępowania, co wy-

¹¹ W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2005, s. 67. Podobna zasada obowiązuje w postępowaniu administracyjnym (art. 39 KPA) – J. Borkowski, [w:] *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, B. Adamiak, J. Borkowski, Warszawa 2011, s. 241; P. Wajda, [w:] *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, pod red. M. Wierzbowskiego, A. Wiktorowskiej, Warszawa 2013, s. 209; oraz w PPSA (art. 65 § 1) – M. Jagielska, A. Wiktorowska, P. Wajda, [w:] *Prawo o postępowaniu przed sądami. Komentarz*, pod red. R. Hausera, M. Wierzbowskiego, Warszawa 2013, s. 385; H. Knysiak-Molczyk, [w:] *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, pod red. T. Wosia, Warszawa 2012, s. 516.

¹² W. Broniewicz, *Postępowanie*, s. 68.

¹³ M. Sorysz, *Doręczenie i jego wpływ na bieg terminów w postępowaniu cywilnym*, MoP 2003, Nr 15, s. 687.

¹⁴ Taki pogląd jeszcze przed zmianą art. 132 § 1 KPC wyraziła M. Jędrzejewska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające*, t. 1, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2007, s. 355; o piśmie procesowym więcej w następnym rozdziale.

łącza z zakresu tej regulacji pozew bądź wnioszek. Zakres tego wyłączenia jest znacznie szerszy. Odnosi się on również do pozwu wzajemnego, apelacji, skargi kasacyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, wniosku o zabezpieczenie powództwa, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi na orzeczenie referendarza. Istotne jest także ograniczenie podmiotowe odstępstwa od zasady oficjalności doręczeń. Artykuł 132 § 1 KPC wprowadza obowiązek dokonywania doręczeń pism jedynie pomiędzy adwokatami i radcami prawnymi, rzecznikami, patentowymi, radcami Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. W przypadku art. 479⁹ § 1 KPC¹⁵ obowiązek doręczenia, nałożono na wymienione podmioty bez względu na to, czy strona przeciwna była reprezentowana również przez taki podmiot, a także na samą stronę reprezentowaną przez takiego pełnomocnika (Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa).

Należy również w tym miejscu zaznaczyć, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego odnośnie do doręczenia pism sądowych – zresztą tak jak wszystkie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulujące formę czynności procesowych sądu¹⁶ – mają charakter obligatoryjny, który wyłącza swobodną dyspozycję stron w zakresie sposobu doręczenia pisma, przez co nie dopuszczają one możliwości odmiennego zachowania podmiotów procesu cywilnego w tym zakresie¹⁷.

3. Czynności procesowe

W związku z umieszczeniem przepisów o doręczeniu w dziale zatytułowanym przepisy ogólne o czynnościach procesowych, można w oparciu o reguły wykładni systemowej stwierdzić, że doręczenie jest czynnością procesową. Samo pojęcie czynności procesowej nie zostało jednak w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego wyjaśnione. W doktrynie pojawiły się natomiast różne, a zarazem rozbieżne definicje.

¹⁵ Artykuł obowiązywał do 2.5.2012 r. – zob. ustawa z 16.11.2011 r. o zmianie – Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381); obecnie zaś ma zastosowanie jedynie w sprawach niezakończonych (art. 9 ust. 1 tej ustawy).

¹⁶ W. Siedlecki, *Czynności procesowe*, PIP 1951, Nr 11, s. 696.

¹⁷ Post. SN z 9.3.2000 r., II CKN 39/00; post. z 8.9.1993 r., III CRN 30/93, OSNC 1994, Nr 7–8, poz. 160; wyr. z 17.2.2004 r., III CK 226/02, Legalis; post. z 12.9.2013 r., II CSK 102/13, Legalis; M. Jędrzejewska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, t. 1, pod red. T. Ercińskiego, Warszawa 2009, s. 423.

Przed przedstawieniem wybranych poglądów, należałoby tylko wskazać, że pojęcie czynności procesowej jest pojęciem ściśle procesowym. Proces cywilny jest aktem prawnym złożonym z czynności i zdarzeń prawnych, które składają się na jego jednolity skutek¹⁸. Czynność procesowa stanowi element, z którego składa się proces, za pomocą którego proces powstaje, rozwija się i wywiera skutki prawne¹⁹. Pojęcie czynności procesowej, będąc więc pojęciem ściśle procesowym – gdyż czynności procesowe są przedmiotem oceny według kryteriów prawa procesowego – nie jest jednak wyłącznie procesowe, w tym znaczeniu, by nie dało się go zaszerzować do ogólnego systemu pojęć prawnych²⁰. Pojęcie czynności procesowej zachodzi swymi podstawami w ogólny system pojęć prawnych, a z prawa procesowego czerpie tylko swoje specyficzne cechy²¹. W związku z tym w definicji czynności procesowej należy podać znamiona czynności procesowych odróżniające je od innych czynności prawnych²². Znamiona te wynikają zaś z relatywnego charakteru czynności procesowych, ze stosunku tego pojęcia do procesu jako pewnej całości prawnej²³. Czynnościami prawnymi są bowiem takie działania, które posiadają skutki prawne i podejmowane są z zamiarem ich wywołania²⁴. W tym wypadku działania te są przedsięwzięte dla wywołania skutku dla procesu cywilnego, przy czym podejmowane są one przez podmioty procesowe²⁵. Wobec tego dominującym znamieniem czynności procesowej odróżniającym ją od innych czynności prawnych jest jej skutek procesowy²⁶, który może być nadany czynności procesowej przez ustawę procesową²⁷. Wszystkie te uwagi pozwoliły ostatecznie na przyjęcie definicji, z której wynika, iż czynnością procesową jest każda czynność podmiotów procesowych, która według obowiązującej ustawy procesowej może wyrzucić skutki

¹⁸ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 696.

¹⁹ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 696; a także *tenże*, [w:] *Postępowanie*, 156.

²⁰ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 696.

²¹ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 696.

²² W. Siedlecki, *Czynności*, s. 696.

²³ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 701.

²⁴ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 701.

²⁵ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 702. Autor podaje także (s. 703 i 704), że w przypadku skutków czynności procesowej należy odróżnić ewentualne bezpośrednie skutki prawne czynności procesowych jako samoistnych czynności prawnych (jak np. bezpośrednim skutkiem wniesienia pozwu jest przerwa przedawnienia, a skutkiem doręczenia pozwu pozwanemu jest zaistnienie stanu sprawy w toku) oraz ich zasadnicze skutki dla procesu jako całości prawnej. W tym drugim przypadku skutki procesowe czynności procesowej nie następują od razu, ale łączą się wraz ze skutkami innych czynności procesowych w jednolity skutek procesu cywilnego (np. skutkiem wniesienia pozwu jest wydanie przez sąd rozstrzygnięcia odnośnie do roszczenia dochodzonego pozwem).

²⁶ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 704.

²⁷ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 704.

dla procesu cywilnego jako aktu prawnego złożonego²⁸. W późniejszym okresie definicja ta została sformułowana w ten sposób, że czynnością procesową jest taka formalna czynność podmiotu procesowego, która według ustawy procesowej może wyrzucić skutki prawne dla procesu cywilnego, w związku z którym czynność ta zostaje dokonana²⁹.

Wprowadzono także pojęcie czynności postępowania, wśród których wyróżniono tylko czynności procesowe, obok czynności egzekucyjnych³⁰. Każde postępowanie cywilne jako całość składa się z elementów, którymi są zdarzenia procesowe, a wśród tych zdarzeń najistotniejsze znaczenie mają czynności postępowania, czyli czynności podmiotów postępowania inicjujące postępowanie lub dokonane w jego toku³¹. Spośród innych poglądów należy podać stanowisko o konieczności uwzględnienia związku czynności procesowych ze stosunkami procesowymi, bowiem czynności procesowe stanowią przedmiot stosunków prawnoprocesowych³². Sam proces jako akt prawny, działalność, składa się z czynności zawiązujących lub rozwiązujących stosunki prawnoprocesowe oraz innych czynności procesowych i działań, które są przedmiotem stosunków procesowych zgodnie z ich treścią³³. Autor uważa więc, że – tak jak w przypadku prawa materialnego – o czynności prawnej możemy mówić wówczas, gdy czynność taka zmierza do ustanowienia, zamiany lub zniesienia stosunku cywilnoprawnego – to w dziedzinie procesu cywilnego o czynności procesowej mówimy wówczas, gdy czynność ta zmierza do ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnoprocesowego³⁴. Przy uwzględnieniu zaś faktu, iż czynność procesowa może powstać wyłącznie w wyniku działania podmiotu procesowego oraz przy zachowaniu formy przewidzianej przez prawo procesowe – przez czynność procesową należy rozumieć formalną czynność podmiotu procesowego, która według prawa procesowego może wywołać powstanie, zmianę lub ustanie stosunku prawnoprocesowego³⁵. Uważa się również, że czynnością procesową można nazwać te elementy działania podmiotów postępowania cywilnego, które podejmowane są dla wywołania określonych skutków prawnoprocesowych na podstawie odpowiednich uprawnień lub w wykonaniu obowiązków procesowych w formie uregulowanej przez prawo procesowe³⁶. Postępowanie

²⁸ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 704–705.

²⁹ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 156.

³⁰ W. Broniewicz, *Postępowanie*, s. 76; podobnego podziału czynności postępowania dokonuje Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 288.

³¹ W. Broniewicz, *Postępowanie*, s. 76.

³² Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 287.

³³ Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 287.

³⁴ Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 287–288.

³⁵ Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 287–288.

³⁶ W. Berutowicz, *Postępowanie cywilne w zarzysie*, 1984, s. 229.

cywilne jest bowiem prawnie wyodrębnioną całością o charakterze dynamicznym, a etapy jego rozwoju wyznaczają odpowiednie fakty, które ze względu na ich znaczenie dla przebiegu postępowania cywilnego i uregulowanie przepisami prawa procesowego nazywa Autor faktami procesowymi³⁷. Wśród tych faktów³⁸ – zaszłości – rozrózniono czynności procesowe i zdarzenia od woli podmiotów danej sprawy niezależne³⁹. Inna definicja wskazuje, że czynnością procesową jest każda czynność świadomie podjęta w postępowaniu cywilnym przez podmiot postępowania cywilnego, która może – według obowiązującego KPC – wyrzucić skutek dla tego postępowania⁴⁰. Dodać tutaj można jeszcze pogląd, z którego wynika, że czynnościami procesowymi są czynności podejmowane w trakcie postępowania przez podmioty tego postępowania, przy czym nie wszystkie czynności tych podmiotów podejmowane w trakcie postępowania będzie można uznać za czynności procesowe⁴¹. Granice czynności procesowych wyznaczane są bowiem ponadto przez: z jednej strony ich cel (czynności procesowe muszą wywierać skutki w procesie, a więc czynności procesowe są czynnościami podejmowanymi w celu wywołania określonego skutku procesowego) – a z drugiej warunek, aby adresatem czynności był sąd (tzn. czynności procesowe muszą być podejmowane albo przez sąd wobec podmiotów, które występują w obronie swych praw – pojętych nie tylko jako przedmiot postępowania, ale także jako prawa powstałe w związku z tym postępowaniem – albo przez te podmioty wobec sądu)⁴².

Przeprowadzono ponadto w nauce analizę różnych definicji czynności procesowej, by w konkluzji stwierdzić, iż czynnościami procesowymi są: „uświadomione i celowe zachowania podmiotów postępowania cywilnego podejmowane na podstawie przewidzianych przez obowiązującą ustawę procesową uprawnień lub w wypełnieniu obowiązków procesowych, w formie procesowej”⁴³.

Z przedstawionych powyżej różnych poglądów wynika, iż istnieją trudności w zdefiniowaniu pojęcia czynności procesowych, co stanowiło podstawę

³⁷ W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 226.

³⁸ Określanych przez autora jako te fragmenty obiektywnej rzeczywistości (stany rzeczy i ich zmiany, czyli zaszłości), z którymi prawo procesowe wiąże określone skutki dla przebiegu postępowania cywilnego. Fakty takie wyrażają realizację określonego uprawnienia lub obowiązku procesowego jednego podmiotu, a powodują powstanie nowego uprawnienia lub obowiązku procesowego dla innego podmiotu (s. 226).

³⁹ W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 226.

⁴⁰ K. Korzan, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2004, s. 149.

⁴¹ M. Jędrzejewska, *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, Warszawa 1984, s. 20.

⁴² M. Jędrzejewska, *Wpływ czynności*, s. 20.

⁴³ J. Mokry, *Czynności procesowe podmiotów dochodzących ochrony praw w postępowaniu cywilnym*, Wrocław 1993, s. 55.

stwierdzenia, iż czynności procesowe są w istocie czynnościami określonymi w teorii prawa jako czynności konwencjonalne. Stanowią bowiem zespół czynności psychofizycznych, z którymi prawo wiąże określony skutek prawny⁴⁴. Za koncepcją określenia czynności procesowych jako czynności konwencjonalnych wypowiedzieli się także inni Autorzy⁴⁵. W tym miejscu można tylko powiedzieć, że w ujęciu modelowym określoną czynnością konwencjonalną jest czynność psychofizyczna dokonana według określonych jednoznacznych reguł sensu, w określonych okolicznościach i przez określony podmiot⁴⁶. Przy czym, rozważając kwestię reguł konstytutywnych odnośnie do czynności konwencjonalnych⁴⁷, zaznaczono konieczność zaistnienia określonych warunków czynności konwencjonalnej⁴⁸, podkreślając jednocześnie szeroki zakres czynności konwencjonalnych⁴⁹.

Po określeniu czynności procesowych należałoby jeszcze zaznaczyć, że istnieją działania mające pewien wpływ na proces, które nie są czynnościami procesowymi. Działania takie mogą być podjęte przez podmioty procesowe bądź osoby trzecie, i to zarówno procesie, jak i poza nim. Do działań dokonywanych poza procesem – aczkolwiek przez podmioty procesowe – zalicza się czynności polegające na zawarciu umowy o właściwość sądu czy sporządzenie zapisu na sąd polubowny⁵⁰. Nie są także czynnościami procesowymi działania osób trzecich, a więc osób niebędących podmiotami procesowymi, tj. świadków, biegłych i innych jeszcze osób, których działania według ustawy procesowej mogą zacho-

⁴⁴ F. Zedler, Zagadnienia instancyjności postępowania cywilnego, [w:] Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Janusza Pietrzykowskiego, pod red. Z. Banaszczyka, Warszawa 2000, s. 382.

⁴⁵ K. Markiewicz, Podpis zawarty w pozwie, PS 2008, Nr 4, s. 57; Ł. Błaszczuk, Charakter prawny umowy o mediację, ADR Arbitraż i Mediacja 2008, Nr 1, s. 8; zob. także jak się wydaje J. Mokry, Czynności, s. 55, 59.

⁴⁶ Z. Ziemiński, W sprawie czynności konwencjonalnych, PiP 1986, z. 8, s. 105.

⁴⁷ S. Czepita, Reguły konstytutywne a zagadnienie prawoznawstwa, Szczecin 2006, s. 146–147.

⁴⁸ Wśród nich wskazał Autor, iż konieczne jest, aby było to: a) określone zachowanie człowieka (świadome i dowolne zachowanie bądź zaniechanie zachowania); b) występowała określona nazwa tej czynności jako funkcjonujący w dany języku termin, a jednocześnie odmienna od nazwy postępowania stanowiącego substrat materialny tej czynności; c) występowały reguły stanowiące konsekwencje dokonania tej czynności konwencjonalnej, wpływające na sytuację normatywną podmiotu tej czynności lub innych podmiotów – poprzez aktualizację lub konkretyzację takich czy innych obowiązków.

⁴⁹ S. Czepita, Reguły, s. 168.

⁵⁰ W. Siedlecki, [w:] Postępowanie, s. 157 (do podmiotów procesowych Autor ten zalicza sąd, prokuratora, organizacje społeczne, strony procesowe i ewentualnie ich pomocników, tj. interwenienta ubocznego, Rzecznika Praw Obywatelskich, inspektora pracy, powiatowego, miejskiego rzecznika konsumentów – s. 156); Z. Resich, [w:] Postępowanie, s. 288; J. Mokry, Czynności, s. 70–71 – który wyłącza spośród czynności procesowych stron czynności materialno-prawne zawarte w czynności procesowej (np. potrącenie, wypowiedzenie).

dzić w związku z jego tokiem⁵¹. Działania te nie będąc czynnościami procesowymi, przedstawiają się jedynie jako środek, którym podmioty procesowe posługują się w swych czynnościach procesowych⁵².

W związku z określeniem samego pojęcia czynności procesowej, która – co już wyżej podniesiono ma charakter czynności prawnej – celowe byłoby również określenie dodatkowych cech tej czynności.

Czynności procesowe podejmowane są w postępowaniu cywilnym. Postępowanie to, podobnie jak składające się na niego czynności, musi odpowiadać warunkom określonym przez prawo, aby postępowanie to mogło być wszczęte i przeprowadzone zgodnie z prawem i mogło osiągnąć cel w konkretnym wypadku⁵³. Warunki te nazywa się w nauce prawa procesowego cywilnego przesłankami⁵⁴. Wśród tych przesłanek należy natomiast odróżnić przesłanki poszczególnych czynności i przesłanki całego aktu procesu cywilnego⁵⁵. Przesłanki procesu warunkują zgodność z prawem i skuteczność całego aktu procesu cywilnego⁵⁶, a przesłanki czynności procesowych warunkują zgodność z prawem

⁵¹ W. Siedlecki, [w:] Postępowanie, s. 157; podobnie Z. Resich, [w:] Postępowanie, s. 288, a także K. Korzan, Postępowanie, s. 150 (przy czym będą to już czynności procesowe, gdy osoby te występują, jako podmioty postępowania wypadkowego, w zakresie w jakim jego wynik dotyczy tych osób bezpośrednio) oraz M. Jędrzejewska, Wpływ czynności, s. 19 i M. Piekarski, Czynności materialnoprawne a czynności procesowe w sprawach cywilnych (wybrane zagadnienia), SP 1973, z. 37, s. 110–111, który podkreśla, że osoby te występują nie we własnym interesie i ich czynności nie pozostają w bezpośrednim związku z przedmiotem postępowania, przy czym czynnością procesową określa on świadome zachowanie podmiotu procesowego wchodzące w skład stanu faktycznego przewidzianego w ustawie procesowej normującej przesłanki, od istnienia których zależy wywołanie przez to zachowanie skutków przewidzianych w ustawie procesowej.

⁵² W. Siedlecki, [w:] Postępowanie, s. 157. Również W. Berutowicz, Postępowanie, s. 228, który spośród działań ludzi w postępowaniu cywilnym wyłącza działania będące rezultatem nie impulsu dowolnego osoby działającej, lecz impulsu zewnętrznego (zeznania świadka wydanie opinii przez biegłego) – czyli działania, które stanowią tylko środek lub narzędzie dla sądu w zbieraniu materiału procesowego potrzebnego dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy i zakończenia postępowania. J. Mokry, Czynności, s. 69 – nie zalicza do czynności procesowych zeznań stron i uważa je jedynie za środek zbierania materiału dowodowego.

⁵³ W. Siedlecki, [w:] Postępowanie, s. 76.

⁵⁴ W. Siedlecki, [w:] Postępowanie, s. 76–77 oraz tenże, Nieważność procesu cywilnego, Warszawa 1965, s. 67.

⁵⁵ W. Siedlecki, Nieważność, s. 67.

⁵⁶ Przesłanki te dzieli W. Siedlecki głównie na bezwzględne i względne (pomijając już tutaj inne mniej istotne podziały) z uwagi przede wszystkim na następstwa braku takiej przesłanki dla postępowania w postaci jego nieważności – Nieważność, s. 75, 79; inaczej J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, Postępowanie cywilne, Warszawa 2007, s. 62. Bezwzględny przesłankami procesowymi są: dopuszczalność drogi sądowej, jurysdykcja krajowa, zdolność sądowa stron, zdolność procesowa stron, należyte umocowanie pełnomocnika strony, jeżeli działa ona przez pełnomocnika (przesłanki dodatnie – które muszą zaistnieć) oraz zawiśnięcie sporu, powaga rzeczy osądzonej, skład sądu niezgodny z przepisami, udział w rozpoznaniu sprawy sędziego podlegającego wyłączeniu z mocy ustawy, brak organu powołanego do reprezentowania strony niebędącej osobą

i skuteczność poszczególnych czynności⁵⁷. Ale w związku z tym że czynności są dokonywane w procesie i dla procesu, mogą być one dokonane zgodnie z prawem i ze skutkiem dla procesu tylko wtedy, gdy zachodzą jednocześnie przesłanki procesu cywilnego. Wobec tego przesłanki procesu cywilnego są także przesłankami czynności procesowych⁵⁸.

W innym ujęciu posłużono się w nauce ogólnym pojęciem wymagań prawnych czynności procesowych, czyli okoliczności, od istnienia których zależy możliwość uznania czynności za prawidłową⁵⁹. Również tutaj wprowadza się pojęcie ogólnych wymagań prawnych czynności postępowania i dotyczą one przesłanek procesowych oraz wymagań prawnych szczególnych odnoszących się do konkretnej czynności⁶⁰. Przy czym dla prawidłowości dokonania czynności konieczne jest spełnienie zarówno ogólnych, jak i szczególnych wymagań prawnych⁶¹. Wśród szczególnych wymagań czynności procesowych można zaś wyróżnić wymagania odnoszące się do strony podmiotowej i przedmiotowej⁶². Z kolei wśród wymagań podmiotowych są wymagania w zakresie posiadania przez podmiot dokonujący czynności uprawnień do jej dokonania oraz wola wywołania skutków wynikających z dokonania czynności. Wymagania przedmiotowe są zaś o charakterze wewnętrznym w stosunku do czynności (wymagania formalne i formalno-merytoryczne) i zewnętrznym w stosunku do czyn-

fizyczną, brak przedstawiciela ustawowego strony nie mającej zdolności procesowej, pozbawienie strony możności obrony jej praw, niewłaściwość sądu rejonowego w sprawie należącej do sądu okręgowego bez względu na wartość przedmiotu sporu (przeszkody procesowe) – *W. Siedlecki*, [w:] *Postępowanie*, s. 79. Należałoby tylko dodać, że Autor ten nazywa te przesłanki formalnymi dla odróżnienia od przesłanek merytorycznych (materialnych), które odnoszą się do przedmiotu postępowania i warunkują jego skuteczność – osiągnięcie celu, dla którego postępowanie zostało wszczęte ([w:] *Postępowanie*, s. 77).

⁵⁷ *W. Siedlecki*, *Nieważność*, s. 68.

⁵⁸ *W. Siedlecki*, *Nieważność*, s. 68; podobnie *J. Mokry*, *Odwołanie czynności procesowych w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1973, s. 98.

⁵⁹ *S. Cieślak*, *Zasady formalizmu przy wnoszeniu środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym*, PS 2001, Nr 4, s. 32; zob. także *S. Cieślak*, *Rygory procesowe w postępowaniu cywilnym w świetle zmian KPC wprowadzonych w życie w 2005 i 2006 r. oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*, MoP 2006, Nr 18, s. 976; podobnie *S. Cieślak*, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 35.

⁶⁰ *S. Cieślak*, *Zasady*, s. 33 oraz *tenże*, *Rygory*, s. 977; *tenże*, *Formalizm*, s. 36–40. Autor dokonuje dalszej analizy ogólnych wymagań prawnych czynności procesowych oraz szczególnych wymagań prawnych czynności postępowania cywilnego (w tym poprzez zwrócenie uwagi na ujęcie strukturalne i funkcjonalne), s. 38.

⁶¹ *S. Cieślak*, *Rygory*, s. 977; podobnie *J. Mokry*, *Odwołanie*, s. 52.

⁶² *S. Cieślak*, *Formalizm*, s. 39.

ności (odnośnie miejsca dokonania czynności, czasu jej dokonania oraz innych okoliczności)⁶³.

Właściwe staje się także przytoczenie poglądu, że proces cywilny jest aktem formalnym, wobec tego składające się na niego czynności muszą mieć także charakter formalny⁶⁴. A tym samym jako podjęte przez podmioty procesowe, dla wywołania określonych skutków prawnych, muszą być dokonywane w oznaczonym miejscu i czasie⁶⁵.

4. Doręczenie jako czynność procesowa

Po analizie pojęcia czynności procesowej powstaje konieczność dokonania oceny samej czynności doręczenia. Przed przejściem jednak do tej oceny pomocne byłoby jeszcze rozróżnienie czynności procesowych z uwagi na podmioty dokonujące tej czynności. W związku z czym można by wymienić czynności procesowe organów procesowych i uczestników postępowania⁶⁶. Ścisłej – mając na względzie doręczenie – ważny byłby podział na czynności procesowe sądu, czynności procesowe stron (uczestników w postępowaniu nieprocesowego) oraz czynności innych podmiotów (prokuratora, organizacji pozarządowych)⁶⁷.

Czynnościami procesowymi sądu są wszystkie czynności zarówno samego sądu, jak i jego organów zastępczych czy pomocniczych⁶⁸. Muszą być one podejmowane przez organ sądowy, w formie przepisanej dla takiej czynności bezwzględnie obowiązującymi przepisami ustawy procesowej oraz wobec osób podlegających jurysdykcji sądów polskich⁶⁹.

⁶³ S. Cieślak, *Zasady*, s. 33–34; *tenże*, *Formalizm*, s. 40; J. Mokry, *Odwołanie*, s. 52 – dokonuje z kolei podziału wymagań czynności procesowych na wewnętrzne (do których zalicza on wymagania dotyczące podmiotu działającego, treści i formy danej czynności) i zewnętrzne (dotyczące okoliczności jej dokonania, wśród których wymienia bezwzględne przesłanki procesowe).

⁶⁴ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 156.

⁶⁵ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 156.

⁶⁶ W. Broniewicz, *Postępowanie*, s. 77.

⁶⁷ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 158.

⁶⁸ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 158, które według obowiązującej ustawy procesowej, mogą oczywiście wywrzeć skutki dla procesu albo postępowania nieprocesowego.

⁶⁹ W. Siedlecki, *Postępowanie*, s. 158; *tenże*, *Czynności*, s. 712; podobnie Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 289 – aczkolwiek uważa on, iż obok wymogu dokonania tej czynności przez organ sądowy i przepisanej formie, warunkiem czynności procesowej sądu jest konieczność dokonania jej w stosunku do istniejących osób fizycznych lub innych podmiotów; zob. również J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, s. 284 – przy czym ostatni warunek określany jest jako dokonanie czynności w stosunku do istniejących osób fizycznych lub innych podmiotów.

Z kolei czynności procesowe strony muszą być podjęte przede wszystkim przez osoby zdolne powziąć swoją wolę i ją przejawić⁷⁰. Zdolność ta mieści się w pojęciu zdolności procesowej. Cechą czynności procesowych stron jest także ich prekluzyjność⁷¹. Mogą być w zasadzie dokonywane w pewnych tylko okresach, po upływie których ustaje możliwość ich skutecznego dokonania⁷². Ich cechą jest również odwołałość. Odwołanie czynności pozostaje bowiem w związku z inną istotną cechą tych czynności jaką jest ich fakultatywność⁷³. Przede wszystkim jednak są to czynności formalne, które powinny być przedsięwzięte w formie przepisanej przez ustawę procesową⁷⁴. Podnosi się także kwestię niesamodzielności tych czynności, skoro zamierzone przez strony skutki prawno-procesowe wywołują te czynności dopiero poprzez czynności sądu, dla których stanowią one przyczynę i dostarczają materiału procesowego⁷⁵.

W porównaniu do czynności stron, czynności sądu – oprócz wskazanej już cechy formalności – są działaniami. Niedopuszczalne staje się zaniechanie, milczenie sądu. Czynności te są obligatoryjne, jako wyraz nakazu ustawy w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Ponadto są samodzielne i suwerenne, mieszczące w sobie oświadczenie woli (w tym wypadku państwa) bądź wiedzy. Na ogół są nieodwołałe. Dokonanie ich nie jest ograniczone w czasie⁷⁶.

Doręczenie – niezależnie więc od umieszczenia przepisów związanych z tą czynnością w dziale Kodeksu postępowania cywilnego oznaczonego nazwą: „przepisy ogólne o czynnościach procesowych” – stanowi czynność procesową w oparciu o wskazane wyżej cechy⁷⁷. Zresztą każda czynność sądu⁷⁸, wywołująca konsekwencje dla postępowania – jest czynnością procesową⁷⁹.

⁷⁰ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 159; podobnie W. Broniewicz, *Postępowanie*, s. 77 – uważa, iż dla bytu czynności uczestnika postępowania konieczna jest wola dokonania czynności i świadomość skutków, jakie ta czynność wywołuje.

⁷¹ W. Siedlecki, *Postępowanie*, s. 160; Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 290; W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 247.

⁷² W. Siedlecki, *Postępowanie*, s. 160; Z. Resich, *Postępowanie*, s. 290.

⁷³ W. Siedlecki, *Postępowanie*, s. 160; W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 247; Z. Resich, *Postępowanie*, s. 290.

⁷⁴ W. Siedlecki, *Czynności*, s. 719; W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 246, 253; Z. Resich, *Postępowanie*, s. 290.

⁷⁵ W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 247; J. Mokry, *Czynności*, s. 73–74, 78 – wskazując, że są to czynności mające naturę usługowo-pomocniczą.

⁷⁶ J. Mokry, *Czynności*, s. 72–77.

⁷⁷ Tak P. Grzegorzczak, *Doręczenie zastępcze w postępowaniu cywilnym* [w:] *Prawo wobec wyzwań współczesności. Materiały z sesji naukowej* (Poznań 19–21.5.2003 r.), pod red. P. Wilińskiego, Poznań 2004, s. 158, 161–163.

⁷⁸ A także organów zastępczych i pomocniczych – W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 158; Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 289, czy też później J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, s. 284; przy warunkach wskazanych wcześniej (zob. przyp. 69).

⁷⁹ W. Siedlecki, *Postępowanie*, s. 158; J. Mokry, *Czynności*, s. 69.

Przeprowadzone są przez doktrynę również podziały samych czynności procesowych sądu. Dokonuje się podziału czynności sądu na czynności przygotowawcze i czynności decydujące, jakimi są czynności orzekania⁸⁰. Pierwsze z tych czynności mają na celu tylko przygotowanie materiału potrzebnego do wydania przez sąd orzeczenia w sprawie⁸¹. Do czynności orzekania zmierza bowiem cała działalność sądu i innych uczestników procesu⁸².

Doręczenie pisma byłoby w tym wypadku sądową czynnością przygotowawczą pozwalającą na zgromadzenie materiału potrzebnego do wydania orzeczenia poprzez wezwanie stron, świadków, biegłych, zażądanie przesłania do sprawy dokumentów, ale wydaje się również, że byłaby związana ściśle z czynnością orzekania wszędzie tam, gdzie istnieje konieczność doręczenia takiego orzeczenia celem uzyskania przez nie prawomocności.

W innym ujęciu⁸³ wyróżnia się wśród czynności organów procesowych zabiegi procesowe⁸⁴, czynności badawcze i czynności decyzyjne. Czynność doręczenia jest w tym wypadku zabiegiem procesowym. Dzieli się także czynności procesowe sądu na: a) czynności kierujące postępowaniem i zapewniające porządek na sali rozpraw; b) czynności, których celem jest badanie wszystkich istotnych okoliczności sprawy i wyjaśnienie rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych pomiędzy stronami; c) czynności kontrolujące akty dyspozycyjne stron; d) czynności kończące postępowanie w danej sprawie⁸⁵. Autor co prawda nie wskazuje, do jakiej grupy czynności zaliczyć doręczenie, ale mając na uwadze dokonany przez niego podział, należałoby stwierdzić, iż należą one do czynności kierujących postępowaniem. Zaprezentowano w nauce jeszcze obszerniejszy podziału czynności sądowych ze względu na cel, treść i formę⁸⁶. W przypadku podziału dokonanego ze względu na cel czynności te dotyczą – podobnie jak w przytoczonej wcześniej pracy: a) czynności kierujących postępowaniem i zabezpieczających porządek na sali rozpraw oraz powagę sądu (nazywanych tutaj organizacyjno – technicznymi); b) czynności, których celem jest zbadanie wszystkich istotnych okoliczności sprawy i wyjaśnienie rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych między stronami dla ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia; c) czynności kontrolujących czynności dyspozycyjne stron oraz; d) czynności kończące postępowanie w sprawie⁸⁷. Ze względu

⁸⁰ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 159.

⁸¹ W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie*, s. 159.

⁸² W. Siedlecki, *Czynności*, s. 713 (w tej pracy Autor posługuje się ogólnym pojęciem innych procesowych czynności sądu obok czynności orzekania).

⁸³ W. Broniewicz, *Postępowanie*, s. 77.

⁸⁴ Aczkolwiek nie wskazuje Autor, co rozumie pod tym pojęciem.

⁸⁵ Z. Resich, [w:] *Postępowanie*, s. 289.

⁸⁶ W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 230.

⁸⁷ W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 230–231.

du na treść czynności sądowych Autor dzieli je na: faktyczne i wypowiedzi. To ostatnie rozróżnienie wiąże się również z podziałem czynności ze względu na formę. Nie wszystkie bowiem czynności faktyczne są szczegółowo uregulowane w przeciwieństwie do wypowiedzi, a dotyczy to tylko posiedzeń, protokołów i doręczeń⁸⁸. Doręczenie zakwalifikowano tylko odnośnie do podziału czynności ze względu na ich formę. Wydaje się wobec tego, iż zasadnym byłoby – przy dokonanych tam dalszym podziale czynności – zaliczyć doręczenie do czynności organizacyjno-technicznych i faktycznych – działań. Zgodnie z innym poglądem wprowadzono podział czynności sądowych na kończące i niekończące postępowanie w sprawie. Przy czym pierwsze obejmują orzeczenia merytoryczne oraz orzeczenia odrzucające wniosek lub umarzające postępowanie, a drugie z tych czynności odnoszą się do czynności przygotowawczych, zapewniających porządek, prawidłowy tok i przebieg postępowania. Czynności doręczenia są tutaj czynnościami zapewniającymi prawidłowy tok i przebieg postępowania⁸⁹. Przy odwołaniu się do zagadnienia formalizmu procesowego, czynność doręczenia zaliczona została do aktów pomocniczych organów postępowania cywilnego⁹⁰. Pozwoliło to jednocześnie na sformułowanie definicji⁹¹ doręczenia jako pisemnego i sformalizowanego sposobu zawiadomienia uczestników postępowania o podjętych i planowanych przez organ czynnościach⁹².

Do czynności techniczno-procesowych, mających na celu przygotowanie materiału dla czynności orzeczniczych (merytorycznych) i zapewnienie prawidłowego biegu procesu we wszystkich jego stadiach i trybach – zaliczono doręczenie w oparciu o przepisy prawa administracyjnego⁹³. Jednocześnie zaznaczono, że z definicji czynności doręczenia wynika pięć istotnych konkluzji co do tego, iż: jest to czynność faktyczna (jako prawna forma działania organu administracyjnego); materialno-techniczna; dokonywana w oparciu o odpowiednią

⁸⁸ W. Berutowicz, *Postępowanie*, s. 232, 235.

⁸⁹ K. Korzan, *Postępowanie*, s. 151.

⁹⁰ S. Cieślak, *Formalizm*, s. 18–19, 232–233.

⁹¹ S. Cieślak, *Formalizm*, s. 233.

⁹² Zob. w zw. z § 166 ZPO L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *Zivilprozessrecht*, Verlag, München 2004, s. 458 – z zaznaczeniem doręczenia jako „komunikatu” dla osoby w formie określonej w rozdziale o doręczeniach; bądź jako podanie osobie do wiadomości – umożliwienie przyjęcia do wiadomości dokumentu w prawno-procesowo zabezpieczonej formie – H. Eichele, [w:] *Zivilprozessordnung FamFG Europäisches Verfahrensrecht, I. Saenger*, Baden-Baden 2013, s. 520; podobnie K. Schellhammer, *Zivilprozess Gesetz – Praxis- Fälle*, C.F. Müller 2010, s. 47; zob. także w zw. z art. 651 CPC – G. Couchez, X. Lagarde, *Procédure civile*, Paris 2011, s. 215 – z określeniem, że zawiadomienie jest środkiem przeznaczonym dla „zanieśienia czynności” do wiadomości osoby zainteresowanej (które oznacza się jako „doręczenie”, gdy dokonywane jest przez komornika sądowego *d’huissier*); podobnie I. Després, *Code de Procédure civile*, Paris 2012, s. 592.

⁹³ G. Łaszczycza, [w:] G. Łaszczycza, A. Matan, *Doręczenie w postępowaniu administracyjnym ogólnym i podatkowym*, Kraków 1998, s. 40–41.